

Uzun İnce Yolun Yolcusu: İlaç Sanayi

Bazı işler sabır ister.

1,3,5,10,15 yıl uğraşırsınız, sonuç sıfırdır ve paralarınız çöpe gider.

Bazen de çabalarınız sonuca ulaşır ve yalnızca kendinize veya firmanıza değil tüm insanlığa faydalı olursunuz.

Sonucun gerçekten sıfır olmadığını bir tek siz bilirsiniz.

Bunun da değeri zaten parayla ölçülemez.

Küresel ekonomik kriz, küresel finansal savaş vb. son günlerde gündemimizi çok işgal etti.

Ama bu; bizim güzel şeyleri görmemize engel değil.

Ülkemizin ilaç sanayinde kat ettiği uzun ince yol gibi.

Dünyadaki ölümlerin dörtte birinin enfeksiyon hastalıklarından kaynaklandığı malum.

Durum böyle olunca; ilaç sektörünün geliştirilmesi gereken stratejik sektörler arasında yer almasına şaşırılmaması gerekir.

Özellikle; gelişmekte olan ülkeler açısından, know how, kalifiye insan kaynağı ile maddi birikim konusunda imkan oluşturulup ilaç sanayisine yatırım yapmak da fayda var.

İlaç sanayinde neydik ne olduk?

Küresel finansal kriz veya iyimser yaklaşım ile dalgalanma, ana konumuz değil.

Bu dalgalar kimi yutar, kim kendini karaya atar bilemeyiz.

Ama bildiğimiz bir gerçek var.

İyi ki reel sektör var.

İyi ki; özel sektör var.

Dünyada çok şey değişti.

Tarım toplumları sanayi, teknoloji, bilgi toplumu oldular.

Yüzyılın başında ortalama yaşam beklentisi 55 idi.

Bugün ise; Avrupa'da doğan bir çocuğun 80 yaşına kadar yaşayacağı bekleniyor.

Hal böyle iken; şüphesiz ülkemizin de;

•İnovasyona dayalı,

•Talep esnekliği sert mal ve hizmet üreten reel sektöre daha fazla ihtiyacı var.

Hele ki ekonomik kriz dönemlerinde.

Bugün;

•Küresel rekabet gücüne sahip,

•Ar-ge yapabilen,

•Ürettiğini ihraç eden bir ilaç sanayinin ülkemiz ekonomisinde katalizör olacağını hepimiz biliyoruz.

Çünkü her türlü tüketim kısılabılır ama ilaç tüketimini kısmanın alternatif maliyeti çok fazla olur ve sonradan daha yüksek maliyetli önlemleri almak zorunda kalabiliriz.

Son günlerde medyada bir haber yer aldı.

"Türk doktorları kanseri durdurdu."

Haber içeriği şöyle;

"Daha önce kısa sürede kanamayı durduran

bitkisel ilaç üreten doktorlarımız, bağırsak ve kolon kanserlerinin yayılmasını önleyen, hastane enfeksiyonlarını da yok eden iki ilaç daha hazırladı.”

Araştırmacı ilaç kuruluşlarının yılda ortalama 70 Milyar Dolar harcama yaptığı ve yurt içi ilaç piyasası hacminin 10 Milyar Dolara ulaştığı ülkemizde böylesine önemli bir gelişmeyi takdirle karşılamak lazımdır.

Ancak; bu buluş kadar önemli olan bir diğer konu daha var.

Söz konusu ilaçların lansmanının ve dağıtımının Türkiye'den yapılması.

Türkiye'nin bu konudaki başarılarının sürekli gündemde tutulması ve araştırma amaçlı kullanılacak yabancı fon transferlerinin ülkemize yönlendirilmesinin sağlanması.

İlaç sanayinin mevcut durumuna göz atacak olursak;

Yaptığımız literatür taramasında ilaç sanayinin aşağıdaki şekilde tanımlandığını görüyoruz.

Buna göre ilaç sanayi;

Beşeri ve veteriner tababette tedavi edici, koruyucu, besleyici, tanı aracı olarak kullanılan sentetik, biyolojik, bitkisel, hayvansal kaynaklı ilaç kimyasalları ve biyolojik maddeleri farmasötik teknolojiye uygun olarak müstahzar ilaç üreterek sağlık hizmetlerine sunan bir sanayi dalıdır.¹

Bu sanayinin bel kemiği konumundaki ilaç ise şöyle tanımlanmaktadır.

Tıbbi Farmasötük Ürün diğer bir deyişle ilaç;

“İnsanlarda ve hayvanlarda hastalıklardan korunma, tanı, tedavi veya bir fonksiyonun düzeltilmesi ya da insan (hayvan) yararına değiştirilmesi için kullanılan, genelde bir veya daha fazla yardımcı maddeler ile formüle edilmiş etkin maddeler içeren bitmiş dozaj şeklidir.”²

Türkiye'de ilaç sanayi ana hatları ile dörde ayrılmaktadır.

1. Beşeri Müstahzar İlaç Üretimi,
2. Veteriner Müstahzar İlaç Üretimi,
3. İlaç Hammaddeleri Üretimi,
4. Diyagnostik ve Diğer Farmasötük Ürünler Üretimi.

Dünya genelinde;GMP(Good Manufacturing Practies-İyi İmalat Uygulamaları) standartlarının ilaç üretimi konusundaki makul standartlardan olduğu bilinmektedir.

Dünya ülkelerinin yalnızca sadece 35'inde GMP standartlarına uygun ilaç sanayi bulunmaktadır.

2006 yılında Türkiye reçeteli ilaç pazarında 9,5 milyar YTL değerinde 1,2 milyar kutu satış gerçekleştirilmiştir.

Pazar, bir önceki yıla göre tutar ölçeğinde %11,5, kutu ölçeğinde %7,5 oranında büyümüştür.

Türkiye'nin 2023 yılında kişi başına tüketmesi beklenen ilaç tutarının 160 Dolar civarında gerçekleşmesi beklenmektedir.

Ülkemizde sağlık sektörü bütçesi temel olarak ayrı kaleme harcanmaktadır diyebiliriz.

Tedavi ve ilaç.

Nitekim Çizelge:1'de de görüleceği üzere; ilacın toplam sağlık harcamalarındaki payı pek değişmemiş; 2006, 2007 ve 2008 yılları için ortalama % 44 civarında gerçekleşmiştir.

Çizelge 1: 2006, 2007, 2008 Yılları Sağlık Giderleri ve GSMH Oranları (%)

	SAĞLIK HARCAMALARI			GSMH'YA ORANI (%)		
		Eylül Revize Bütçe	Bütçe		Eylül Revize Bütçe	Bütçe
	2006	2007	2008	2006	2007	2008
SSK	11,106	13,157	15,29	1,93	2,08	2,12
Tedavi	5,486	7,318	8,227	0,95	1,16	1,14
İlaç	5,266	5,389	6,519	0,91	0,85	0,91
Diğer	354	450	544	0,06	0,07	0,08
BAĞ-KUR	3,816	4,108	4,415	0,66	0,65	0,61
Tedavi	1,667	1,826	2,17	0,29	0,29	0,3
İlaç	1,841	2	2,178	0,32	0,32	0,3
Diğer	308	282	67	0,05	0,04	0,01
EMEKLİ SANDIĞI	2,744	3,053	3,333	0,48	0,48	0,46
Tedavi	1,335	1,402	1,523	0,23	0,22	0,21
İlaç	1,265	1,497	1,645	0,22	0,24	0,23
Diğer	144	154	165	0,03	0,02	0,02
ARA TOPLAM	17,666	20,318	23,038	3,07	3,22	3,2
Tedavi	8,488	10,546	11,92	1,47	1,67	1,66
İlaç	8,372	8,886	10,342	1,45	1,41	1,44
Diğer	806	886	776	0,14	0,14	0,11

Kaynak: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Kasım 2007

Sosyal Güvenlik Kurumu harcamaları 2008 yılında 23.038 milyon YTL. olarak gerçekleşmiştir.

Diğer bir deyişle; 2008 yılında, GSMH'nin %3,2'si sağlık harcamalarına ayrılmıştır.

Dünyada ilaç üretiminin belli başlı tekeller tarafından gerçekleştirildiği bilinmektedir.

Hatta bazı kaynaklar ilaç sanayinin dünyada en yoğun özel sermaye tekelleşmesinin olduğu ilk üç sektörden birisi olduğunu belirtmektedir.

Dünya Ticaret Örgütü ve Dünya Bankası verilerine göre; dünyada üretilen toplam hasıla ortalama 60 trilyon dolardır.

Mal ve hizmet olarak dünya ticaret hacmi de 12 Trilyon Dolar civarındadır.

2007 yılı itibarıyla küresel ilaç ticareti de 712 Milyar Dolarlık bir hacme ulaşmıştır.

Dünya ilaç pazarının % 45'i ABD ve Kanada'ya aittir.

Avrupa, Avrupa Birliği'nin merkezi ekonomileri en tepede olmak üzere, pazarın %31,1'ini elinde tutmaktadır.

Bir merkez ekonomi olarak Japonya, farmasötik satışlarda küresel olarak %8,8'lik paya sahiptir.

Ülkemiz ilaç sanayisi de Avrupa İlaç Sanayi içerisinde değerlendirilmektedir.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi; 2010 yılına ilişkin tahminlerde Türkiye ilaç pazarının 12 Milyar Dolar olacağı öngörülmektedir.

Bu rakam da dünya ilaç pazarının %1,3'üne karşılık gelmektedir.

Rakamlar da göstermektedir ki; ilaç üretimi, dağıtımı ve pazarlaması açısından ülkemiz etkin bir konumda olmayı hak eden güçlü bir adaydır.

Ayrıca; ilaç sektörünün AB mevzuatına uyumu konusunda da ülkemizde çok önemli çalışmalar tamamlanma aşamasına gelmiştir.

Şubat 2008 tarihi itibarıyla, yukarıda sayılan çeşitli terapötik grupları üreten ve ilk 5 sırayı paylaşan çokuluslu ilaç firmaları da sırasıyla, Pfizer, GlaxoSmithKline, Novartis, Astrazeneca ve Merck & Co'dir.

Bu firmalar aynı zamanda Türkiye ilaç pazarında en büyük pazar payına sahiptir.

Küresel ilaç pazarını bölgelere göre değerlendirdiğimizde, ABD ve Kanada'nın oluşturduğu Kuzey Amerika toplam satışların yüzde 45'ini elinde tutmaktadır.

Bunu AB ülkeleri yüzde 31 pazar payı ile izlemektedir.

Rusya ve Türkiye, AB ülkeleri olmamakla beraber, bu bölgesel pay içerisinde önemli pazarlar olarak öne çıkmaktadır.

Afrika, Asya, Avustralya kıtalarındaki ilaç ticaret hacmi, toplam içinde yüzde 9,4'e sahiptir.

Başta güreşen ülkeler Çin, Hindistan ve Avustralya'dır.

Japonya yüzde 8,8'lik pazar payı ile önemli bir ulusal ticaret hacmi oluşturmaktadır.

Latin Amerika ülkeleri (Brezilya, Meksika ve Arjantin), yüzde 4,8'lik pay ile önde gelen ülkelerdendir.

Önümüzdeki yıllarda ülkemiz ilaç pazarının da global dünyanın bir parçası haline gelmesi, aynı standartlara sahip aynı regülasyonlarla yönetilen ve dünya pazarlarında pay sahibi bir endüstri olması yeterli çaba gösterildiği takdirde hayal olmaktan çıkacaktır.

Bilimadamları; ilaç sanayini bugün ve gelecekte etkileyecek anahtar konular olarak aşağıdaki hususları belirtmektedirler.

•İlaç sanayinin yapısal özellikleri: Altyapı, teknoloji, üretim, tüketim, finansal yapı.

•Araştırma geliştirme ile ilgili konular: Araştırma-geliştirme sorunları, teknoloji, inovasyon kültürü, işbirliği olasılıkları/yetersizlikleri, patent koruma.

2006 yılı itibarıyla, Türkiye toplam ilaç pazarında tüm sunuş biçimleriyle (tablet, ampul, şurup v.b.) 6.200 adet ürün bulunduğu bilinmektedir.

Bunların 4.592'si reçete ile satılan ilaçlardır.

Sonuç olarak; yüz yılı aşkın bir geçmişe sahip olan ve 1984 yılında yürürlüğe giren "İyi Üretim Uygulamaları"nın (GMP) gerektirdiği yatırımları yaparak gelişimini hızlandıran Türkiye İlaç Sanayi ilaç üretiminde gelişmiş ülke standartlarındadır.

İlaç üretiminde teknoloji ve kalite standartlarının uluslararası düzeyde olmasının gerekli ve zorunlu bir ön koşul olduğu da dikkate alınarak üretim normlarının oluşturulması ülkemizde büyük bir gereklilik konumuna gelmiş durumdadır.

Ülkemizde; sektördeki firmaların tamamına yakınının İstanbul ve çevresinde faaliyet gösterdiği, alt yapının daha uygun oluşu, ambalaj malzemeleri ve teknik personelin teminindeki kolaylıklar, ulaşım ve iletişim imkanları, sağlık kuruluşlarının Marmara Bölgesi'nde yoğunlaşması gibi faktörler sanayinin büyük bir bölümünün İstanbul, Kocaeli, Tekirdağ illerinde yoğunlaşmasına neden olmuştur.

Mevcut durumda; Türkiye, dünyada ilaç üretiminde kendine yeterli 18 ülkeden birisi konumuna ulaşmış durumdadır.

İlaç sanayi, son derece modern, uluslararası standartlarda üretim tesislerine sahiptir ve bu tesislere her yıl yeni yatırımlar yapılmaktadır.

Ülkemizde, 14'ü yabancı sermayeli olmak üzere toplam 42 adet üretim tesisi vardır.

Ancak; Türkiye'de 2005 yılında 92 Dolar, 2006 yılında 95 Dolar olan kişi başına ilaç tüketim miktarı halen gelişmiş ülkelerin gerisindedir.

Üretim konusunda da sektörün desteklenmesi gerekmektedir.

Nitekim; Dünyadaki ilaç sanayi bütün tedavi kategorilerindeki 700'den fazla yeni ilaç ve aşının araştırılması ve (klinik aşamada) geliştirilmesinde çalışmaktadır.

İlaç sanayi Avrupa'daki bütün araştırma ve geliştirmenin yaklaşık beşte birini yürütmektedir.

Avrupa'da ilaç endüstrisindeki 91.500 bilimadamı bugün kanser, kalp hastalığı, Alzheimer hastalığı, Parkinson hastalığı, artrit, osteoporoz, sistik fibroz, HIV/AIDS ve diğer hastalıklar için yeni tedaviler araştırmaktadır.

Avrupa'da ilaç sanayi yüksek nitelikli işlerde doğrudan 582.500 kişi istihdam etmekte ve dolaylı olarak da 3-4 kat daha fazla iş yaratmaktadır.

Ortalama olarak, ilaç sektöründe eleman başına katma değer (motorlu araçlar, makine mühendisliği ve inşaat gibi) diğer üretim endüstrilerinden %35 daha fazladır.

Bütün bu hususlar dikkate alınarak; ülkemizde de ilaç üretimi konusundaki çabaların desteklenmesi, katma değeri son derece yüksek olan bu üründen daha fazla yararlanılması gerektiği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA:

- <http://www.eczacininsesi.com>
- <http://arsiv.sol.org.tr/index.php?yazino=30517>
- <http://www.saglik-info.com>
- <http://www.medimagazin.com>
- T.C. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Sanayi Araştırma ve Geliştirme Müdürlüğü, İlaç Sektörü Araştırması, Yayın No:184,2003.
- <http://www.aifd.org.tr>
- <http://www.saglik.gov.tr>
- <http://www.calisma.gov.tr>

